

ու Հարուտը լրացնելէ յետոյ տասնեակ մը երկարաշունչ թատերագութիւններ եւ ողբերգութիւններ գրեց, որոնց մէկ քանիէն զատ որ իր հսկայի երեւակայու թեան զրոշմն ու կնիքը կը կրեն քիչ շատ միւսները, գրուած հեւ ի հեւ, գիկզակ և անհաւասարակ շիւ հոգւոյ մը հետքերը կը կրեն:

Վերջին անգամ երբ Վենետիկ գնաց, յունական անկախութեան լոռտոնի կոմիտէին ատենապետ Պըքըէէթի և Բըէնս Մաւրոքորտաթոյ առաջարկեցին իրեն երթալ դէպ ի Ողիմպոսի ու Պառնասի հայրենիքը և հոն իրենց պաշտօնական ներկայացուցիչն ըլլալ:

Պայրըն վհենտիկի մէջ մնաց միայն
քանի մը օր, ողջագուրուեցաւ իր հայր
Յարութիւն Ազգերեանին հետ՝ որ տարի-
ներով ուսուցած էր իրեն հայ լեզուն և
պատմութիւնը, և հայր Սոմալեանին՝ որ
ամբողջ հոգիովը ջանացեր էր հաւատքի
և յոյսի սպեղանին զննել իր սրտին վէր-
քերուն վրայ:

Քասթէուէյի մէջ քանի մը տողով կը նկարագրուի Հ. Սուքիաս Սոմալեանը. երբ բանաստեղծին կոնտուրը վերջին անգամ կ'անհետանար ալեաց ետեւ, հայր

Սումալեան ծնրադրեց ու խաչակնքեց Ս.
Աստուածածնի արձանին առջեւ և հայ
լեզուով աղօթեց առ Ս. աստուածորդին.

« Ո՛վ դուն, որ երբեմն ծովուն փոթո-
ւրիկը խաղաղեցուցիր, դուն ղրկեցիր ինձի
այս բեկեալ ու վշտատրոփ սիրտը, քո
բարի նպատակիդ համար: Արդեօք թո՛ղ
զանուեցայ իրեն ուսման հանդէպ: Արդեօք
իմ կուրութեանս մէջ՝ քու մխիթարու-
թենէդ աւելի քիչ նուիրել ուզեցի իրեն...
Գու՛ կամքովդ շնորհէ, Տէր, որ անգամ
մըն ալ կարենամ հովուել իր ցաւատանձ
հոգին, ու ծառայել իրեն, որ երբ վեր-
ջապէս հնչէ ժամն իր փոթորիկը խաղա-
ղելու՝ կարենամ անոր հրավառ աչքերուն
վերջին նայուածքներուն առջեւ ցոյց տալ
հոգւոյն՝ քու հաւատքիդ, սիրոյդ և նե-
րուսիդ խորհրդանշան այս խաչը...»:

Յետոյ Հ. Սումալեան ներս մտաւ
Հ. Ազգերեանին քով գնաց: Երկու նայե-
լաւ ծերունիներն իրարու երես նայե-
ցան... մեկնած էր այն զոր տարին երկու
սիրած էին իրենց անառակ որդւոյն պէս...
ան պիտի մեկնէր դէպ ի Արեւելք...
երկուքին ալ աչքերէն զոյգ մը արցունք
կաթիլներ գլորեցան ու տղու պէս լացին:

(Շարունակելի)

Ռ. ՈՐԲԵՐԵՆ

ՊԱՅՐԸՆ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Մտոցած մեծղի դահլիճներն Մոչենիկոյ պալատին,
Եւ գգուանքները կըբռն ֆորնարինա պաշտածիդ,
Սիրոյ գեղումն յորդառաւ կոյս աստղերուն տակ յակինթ՝
Կու գայիր հոս թափառիլ եւ երազել անմեկին:
Հոս, ո՛վ Պայրոն, ո՛վ հոս

Հնոս, ով Պայրըն, ով հսկայ, անեգրութեան չափ անհուն,
Այս կղզեակին հիւրընկալ մեծամաղձոտ ափունքին,
Այս ծառերուն տակ խոհուն, այս քիւին տակ շողածին,
Ուր սորվեցար Հայրերուս հըրաշափառ սուրբ լեզուն:
Բայց ալ ջըկանս. կը տեսնէս

Ֆայց ալ չըկաս. կը լըռէ քընարիբ գո՛ւն առ յաւէտ,
Ու ալ չըկայ ծովուն դէմ մաքառող սիրտը բոսոր ...
Եւ մաքիբ բոցն՝ երկինքի կայծակներէն ալ հզօր:

Ու կը լըռէս. այգն հեղուկ
Իմ տան վրայ

Ու կը լըռես. այգն հեռուն կ'ալէճճի վէտ առ վէտ,
Մինչ նոճիներն վերամբարձ, երազատես եւ բուրեան՝
Յաւի մը տակ ահաւոր տրտմաթախիժ կը հեռան:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Մ Է Կ Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն Կ Ո Ն Դ Ա Կ

ինչպէս գիտէք՝ հայ ժողովուրդը, գոնէ
 ԺԶ դարից այս կողմ, գերմարդկային ճի-
 զեր է գործ դրել իր քաղաքական ազա-
 տութիւնը ձեռք բերելու համար: Եւ եթէ
 նրա հերոսական ջանքերը ցանկալի ար-
 դիւնքը չեն տուել, յամենայն դէպս յան-
 ցաւորը ինքը չէ, այլ այն առարկայական
 դժոխային պայմանները, որոնք շրջապա-
 տում են նրան:

Դժբախտաբար, նրա այդ ոգորումները պատմութիւնը, ինչպէս նաեւ նրա անցեալ քաղաքական դէմքերը, շատ քիչ են ուսումնասիրուած և ընդհանրապէս շատ քիչ են ծանօթ լայն շրջաններում:

Այն ինչ դա չափազանց կարեւոր է,
նամանաւանդ ներկայ ժամանակներում,
երբ մեզ ժողովուրդն արդէն ունի իր յժս-
տակ ձեւակերպուած քաղաքական տեն-
չանքները, որոնց իրականացումը նա իր
սրբութիւն սրբոցն է դարձրել:

Անցեալի և անցեալ քաղաքական գործիչների հիմնաւոր ծանօթութիւնը կը լուսաւորէ մեր այսօրուայ ուղին եւ մեզ հնարաւորութիւն կու տայ աւելի նուազ սայթաքումներով ու սխալանքներով մեր նպատակին դիմելու:

Ահա այդ նկատումով է, որ մենք հրա-
տարակութեան ենք տալիս պատմական
նշանակութիւն ունեցող մէկ կոնդակ, որ
վերաբերում է մեր քաղաքական անցեալ
դէմքերից մէկին — Յովսէփ Ամիրխանեա-
նին:

Իսկ մինչ այդ անհրաժեշտ ենք համա-
րում մի քանի կարեւոր տեղեկութիւններ
տալ Յ. Սմբերսանեանի կեանքի ու գործի
մասին:

Բնիկ Նոր - Զուգայեցի էր Յովսէփը ,
Թէեւ Նրա պապը գաղթեւ էր այստեղ Դա-
ւաբաղից : Նադիրը Պարսկաստանի գա-

հակալը դառնալով, Ղարաբաղից պահանջում է երկու զինուորականներ իր բանակը կազմակերպելու համար — մէկը զօրանհրամանատար, իսկ միւսը թնդանօթածիփ:

Եւ նրա ուզած մարդիկը գալիս են,
ուրեմն ժ՛ռ դարի 40 ական թուականնե-
րին — Ամիրը և Զոհրաբը։ Առաջինը՝ որ-
պէս հրամանատար, իսկ երկրորդը՝ թըն-
դանօթածիգ։ Շահը նրանց տեղաւորում է
իր զօրքերի մէջ, շնորհելով նաեւ խա-
նութեան տիտղոս, որով Ամիրը դառնում
է Ամիր-խան, Զոհրաբը՝ Զոհրաբ-խան։
Այս աշտեղից էլ առաջանում է Յով-
սէփակ Ամիրօսեանի ազգանունը։

Ամիրբեկ (կամ Ամիրխանի) որդին էր Յովհաննէսը, որ զինուորական ծառայու թիւնից իուսապիւրու համար, զադտնի փախչում է Մուշ, ուր «Ս. Կարապետի շնորհիւ» աշուղու թիւն սովորելով, վերադառնում է Նոր-Զուղա:

Իբրեւ աշուղ՝ նա ծախուած շրջում է գիւղից գիւղ և երգում: Մինչեւ այսօր էլ աշուղ Յովհաննէսը կամ Ամիրօղլին մեծ անուն ունի Սպահանի հայկական գաւառ-աներում և նրա երգերից շատերը տակաւին ներում և նրա ժողովրդի բերանում: Եւ այսօր էլ նա երգում է:

Աշուղ Յովհաննէսի որդին էր մեր Յով-
սէփը: Երբ սա դառնում է 12-13 տա-
րեկան, հայրը մի կերպով նրան նաւ է
նստեցնում և ըստ ջուղայեցւոց սովորու-
թեան՝ ուղարկում է Մատրաս (Հնդկաս-

1. Կենդակել զանուսմ է Յ. Ամիրխանեանի եղբոր
Թուան, Կոր-Ջուլայեցի Պ. Ամիրխան Ամիրխանեանի
մաս, որ սիրով զրեց մեր արամազրութեան տակ, և
մօտ, որ սիրով զրեց մեր արամազրութեան տակ, և
մօտ, որ սիրով զրեց մեր արամազրութեան տակ, և

2. Հրատարակության համար մենք արդեն պատրաստ
ունինք մեկ բաական ընդարձակ ուսումնասիրություն
Յովսէփ Ամիրխանեանի կեանքի ու գործի, որից և օգ-
տուած ենք մեր սոյն յօդուածի համար,

վերին աստիճանի զգայի է. (ընդգծումները մերն են. ի.):

Հաւատացնում եմ ձեզ, ողորմած տէր, որ ես ողորմութեամբ Աստուծոյ այստեղ ոչինչ բանի պակասութիւն չունեմ: Վա- յելելով բարի անուն և ընդհանուր յար- գանք, ես պարգեւատրուած եմ բախտից շատ նշանաւոր հարստութեամբ: Գետին- ներ, նաւեր, շինութիւններ — ամէն ինչ ունեմ բաւականաչափ: Բայց բախտի այդ բոլոր ճոխ պարգեւները տակաւին ինձ չեն միւրթարում, երբ մտաբերում եմ, թէ ինչ վիճակի մէջ է իմ սիրելի Հայրենիքը և որպիսի թշուառութիւններ են կրում իմ հայրենակիցներէս ոմանք:

«Այդ պատճառով շատ փափաքում եմ իմ ունեցածիցս մի մաս հանել (նուիրել) յօգուտ և ի թեթեւութիւն իմ հայրենա- կիցների վիճակի: Եթէ իմ մտադրութիւն- ներս կիրաւորուին, ես ընտանիքովս և ունեցած գումարներովս կգամ Հայաստան և իմ մնացած կարողութիւնից կնշանա- կեմ իմ հայրենակիցների օգտին այնքան, որ կարողանան եկամուտք բերել տարե- կան չորս կամ հինգ լաք՝ ուսկի (մօտ 500,000 ուրլի) թէ իմ կենդանութեան ժամանակ և թէ իմ մահից յետոյ, որով- հետեւ միայն իմ կալուածքը ահագին քա- նակութեամբ շաքար և սուրճ է տալիս, ուր մնաց միւս գետիներս, որ ամէն տարի մեծ եկամուտք են բերում:

«Ենթեւ Աստուծոյ՝ ես այստեղ մի տիրապետող իշխանի հաւասար կեանք եմ վայելում: Միմիայն հայրենեաց սէրն է, որ վշտացնում է ինձ: Յուսամ, թէ ա- մենաբարձրեալն Աստուած կը կատարէ իմ բարի ղեկավարութիւններս»:

Պէտք է շեշտել, որ այդ ժամանակնե- րում հանուր հայութեանը շատ էր հե- տաքրքրում մի խնդիր — Ռուսաստանի մտադրութիւնը Հայոց վերաբերմամբ և զրա հետ միասին նաեւ նորանուաճ եր- կրների ապագան: Այսինքն՝ Ռուսաս- տանը իր նոր գրաւած Արարատեան աշ- խարհը իր տէրութեան անբաժան մէկ մասը պիտի համարի, թէ՛ նրան անկա-

խութիւն տալով, պիտի պահէ իր հովա- նաւորութեան ներքոյ որպէս մէկ առանձին և ինքնուրոյն քաղաքական միաւոր:

Յ. Ամիրխանեանը եւս հետաքրքրու- է այդ խնդիրներով և այդ ուղղութեամբ մի քայլ էլ առաջ անցնելով, ցուցահա- նում է քաղաքական մէկ իրոշոր դէմքի առողջ մտածողութիւնը:

Արարատեան աշխարհը Անկախ Հա- յաստան նկատելով — մանաւանդ ոռու- ներն էլ սկզբում նման յոյսեր ներշնչում է ինչ մեր ժողովրդին — նա մտածում է ամբողջացնել, կւորացնել Հայ Հայրենիքը՝

Ղարաբաղն և Փայտակաւառնը, որ նոյն- պէս գերազանցօրէն հայկական են թէ՛ իրենց իրենց ազգաբնակչութեամբը և թէ՛ իրենց պատմական անցեալովը, նամանաւանդ Ղարաբաղը, զեռ մնում էին ազատագրուած հայրենիքի սահմաններից դուրս, իսկ ա- ունց նրանց, մասնաւորապէս առանց Ղարաբաղի, չի կարող Հայաստան լինել Անդրկովկասում:

Եւ ահա Յ. Ամիրխանեանը, գեղեցիկ կերպով ըմբռնելով այս ճշմարտութիւնը, իր հսկայ կարողութիւնը տրամադրում է՝ այդ երկիրներն եւս կամ զենու և կամ զեկրով նուաձնու, որպէսզի միացուին Ա- րարատեան Հայաստանին:

Սա քաղաքական մէկ այնպիսի տող- ծրագիր է և Հայ Ժողովրդի կենսական շու- ճերի տեսակետից այնքան հեշտ ըմբռնուած, որ պատիւ է բերում իր հեղինակին, այն է՝ Յ. Ամիրխանեանին:

Ինչպէս տեսնում էք՝ Յ. Ամիրխանեանը իր ամբողջ էութեամբ հնդկահայ մեծատան- իսկական տիպարն է — բարեգործ, ազգա- սէր և զրանց հետ միասին նաեւ քաղա- քական մէկ աչքի ընկնող մտածող:

Բայց դժբախտաբար նա չկարողացաւ իրագործել իր գեղեցիկ ծրագիրները, որ- ղովհետեւ, ինչպէս տեսանք՝ նրա գործերը ձախ գնացին և նա անանկացաւ: Այնու-

1. Լաքը հնդկական չափ է, որ հաւասար է 100000 իսկ ուսկին հաւասար է պարսկական 3-4 դռանին կամ ոռոսական նախկին մօտ մէկ ուրլուն:

հետեւ այլեւս ինչ միտք ունէր Հայաս- տան տեղափոխուելը, մանաւանդ որ հո- գեկան տրամադրութիւնն էլ սաստիկ ըն- կած էր: Ու Չաւայի պատմչի՝ ասածին պէս՝ «այսպէս աւարտեցան ամենայն Գոյք նորա, ընդ նմին և կեանք իւր, վշտօք և ծիւրական ախտիւ»:

Այսպէս ուրեմն, իր գեղեցիկ նպատա- կին չհասած, վաղաժամ ու դժբախտ վախ- ճան ունեցաւ մեր Յ. Ամիրխանեանը: Սակայն զընով նրա քաղաքական հայ- րենասիրական գործի արժէքը չի ոչնչա- նում, որովհետեւ եթէ նա չկարողացաւ իրականացնել իր փայփայած ծրագիրը, յամենայն դէպս զրա յանցաւորը ինքը չէր, այլ այն առարկայական պայմաննե- րը, որոնց յաղթահարելն իր ոյժերից վեր էր:

Գ

Այս անհրաժեշտ ծանօթութիւնները յետոյ՝ անցնելով կոնդակին, պէտք է ասենք, որ նա գրուած է Եփրեմ կա- թողիկոսի կողմից, երբ նա Էջմիածնից փախած, գտնուում էր Թիֆլիսում, ոռ- սական հողի վրայ և ուղղուած է Յովսէփ Ամիրխանեանի հօրը՝ Յովհաննէսին, որ աշուղ Յովհաննէսը կամ աշուղ Ամիրօղլին է: Կոնդակը զարգանկաբուած է գեղեցիկ ծաղիկներով ու տեղ տեղ էլ գրուած կար- միր թանաքով, ինչպէս առհասարակ գրուած էին բոլոր հին կոնդակները:

«Յիսուսի՝ Քրիստոսի ծառայ Տէր Եփրեմ և շնորհիւ նորին կաթողիկոս ամենայն Հայոց և ծայրագոյն պատրիարք Ուսքե- լական Եկեղեցւոյ Քրիստոսի, նաեւ մեծի մայր Աթոռոյ կաթողիկէ Էջմիածնի:

Սիրեցելոյ մերում և հարազատ որդւոյ սրբոյ Լուսաւորչին և մայր Աթոռոյ նորա՝ օրհնութեանց Աստուծոյ արժանացեալ ծե- լունագարդ պրն. Յովհաննէս Ամիրխանեան բարեբախտ հայրացելոյ և սիրեցեալ որդւ- լոյ ձերում պրն. Ամիրջան՝ Յովհաննիսեան տէրամբ զօրացելոյ առաքեմ գողջոյն յի- սուսաւանդ բազում օրհնութեամբ:

Եւ վերամատուցանեմ զաղօթս առ Աս-

տուած, զի շնորհք, ողորմութիւն և մար- դասիրութիւն ամենաբաւական Աստուծոյ Հօր և Որդւոյ և Սրբոյ Հոգւոյն առատասցի ի վերայ հոգւոց և մարմնոց ձեր և որոց ձեր են բարեշաւիղ եւ ժառանգաւորք, խնդալ միշտ:

Որում և ծանուցանեմ զի սիրելի որդին մեր թովմաս շնորհունակ վարդապետն ժամանեալ ողջամբ առ մեզ ի 15 Դեկ- տեմբերի անցեալ ամին յոյժ յոյժ գոհու- նակութեամբ վասն առ ինքն մարդասի- րութեանց ձերոց և Ջերմեռանդութեանց բուրբական մեզ զխնդիր ձեր ի կողմանէ պատմեաց մեզ ի մասին Առաջնորդի Լսելի եղելոցն մեզ ի մասին Առաջնորդի պիսկոպոսին՝ ըստ որոյ և մեք յարգելով պիսկոպոսին՝ ըստ որոյ և մեք յարգելով վասն սիրոյ ձերոյ զմիջնորդութիւն նորա և հաւատալով բանիցն խօսեցելոց ի ձեր և համաձայն գրեցելոցն յատուկ զիմաց և համաձայն գրեցելոցն յատուկ շնորհակալութեամբ մերով վասն այնպիսի շնորհակալութեանց ձերոց, եւս և վասն բարեպաշտութեանց ձերոց ձերոց ի յարգի բարեպաշտ ծնողութեանց ձերոց ի նշան առ ձեզ յատկացեալ իմանալի շնոր- նշան առ ձեզ յատկացեալ իմանալի շնոր- հաց սրբոյ մօրն լուսոյ Գերագահ Աթոռոյ կաթողիկէ Էջմիածնի և ի նշան ներքին կաթողիկէ Էջմիածնի և ի նշան ներքին զգալի գոհունակութեանց մերոց զձէնջ և զբաւի գոհունակութեանց մերոց զձէնջ և զբարեգովեալ աղայ Յովսէփ որդւոյ ձերոյ առաքեցաք հանդերձ այսու օրհնութեան զբով մերով առ յիշեալ Արքեպիսկոպոս Սուրբնորդն զմի ոսկեթել ազնիւ մախմուր Առաջնորդն զմի ոսկեթել ազնիւ մախմուր կապայ և գրեցաք նմա, զի ի զիմաց մե- լոց նա ինքն որպէս մեր պատկեր զհան- ղէս արարեալ յիւրումն Արքեպիսկոպոսա-

1. Գեղոր Ա. Զաքարեան՝ «Չաւա կամ ընդհանուր ծանօթութիւն բազմակողմ ծովու Արեւելեան շնորհաց», Կալկաթա, 1852 թ.:
2. Հարազատօրէն պահպանել ենք կոնդակի ուղղա- կութիւնը և միւս բոլոր առանձնայատկութիւնները, զրուրթելով միմիայն պատիւները, այսինքն՝ լրացնելով կրճատումները:
3. Ամիրջանը Յովսէփի եղբայր նոյնինքն Ամիրխանն է, որ Յովսէփի զործակալն ու առեւտրական ներկայա- յուցիչն էր Բասրայում: Երբոր անանկութիւնից յետոյ նա վերադառնում է Զուլա, ուր նշանաւոր վաճառական էր և կապեր ունէր Պոլսի հետ: Վերջը սա էլ է անան- կանում և մեռնում է 1867 թուին:

բանի ի ներկայութեան ամենայն երեւելաց հայոց հասարակութեան յայտնեցէ նախ վասն առաքելական պատուիրանացն թէ՛ ճանաչել պարտ է զվաստակաւորս և զըբարեբարս. և յայտնեցէ ամենեցուն նոցա վասն բարեբարութեանց ձերում աճեցեալ որդւոյ Աղայ Յովսէփայ Յոհաննիսեան առ աղքատս ժողովրդեան իւրեանց հասարակութեան, և առ սուրբ Ամենափրկչի՛ վանսն նաեւ աննուազ առաւելութեամբ առ սուրբ կաթողիկէն Էջմիածնի մայրն հաւատոյ ամենայն Հայոց և այնպէս ապա հանդերձ մերովս լիարեւոյն օրհնութեամբ զգեցուցէ զձեզ զայն ոսկեթել ծաղկեայ կապայ և որպէս յառաջ՝ այսմհետէ առաւել քան զայն ընկալցի զձեզ և զորդի ձեր արժանաւոր սիրով և յարգանօք և եղիցի ամենայնիւ նա ձեզ որպէս հայր հոգեւոր, և դուք նմա որպէս հայր ծաղկեալ ձերութեամբ:

Եւ յուսամ թէ որպէս նա լինելոց է

մեծարող, այնպիսի առաջադրութեանց մերոց, նոյնպէս և դուք լինիցիք ոչ նուազ քան զնա, որով ունիք իսկապէս ուրախ առնել զԱստուած և զհրեշտակս նորա՝ զմեզ բազմօք առաւել, առ որ և մեք կրկին շնորհակալութեամբ լինելոց եմք միշտ ձեզ օրհնաբան:

Ո՛ղջ լեւուր, և ողորմութիւն Տեառն՝ զօրասցի միշտ ի վերայ ձեր և որդւոց ձերոց և օրհնութիւն սրբոյ Լուսաւորչին հանդերձ շնորհօք գերագահ Աթոռոյ նորա եղիցի հանապազ ի վերայ ձեր և ընդ հոգւոց ձերոց: Ամէն:

Գրեցաւ 1823, յամսեանն մարտի 12, ի սուրբ վանս Հաղբատ: Վասն ձեր աղօթարար կաթողիկոս ամենայն Հայոց Եփրեմ:

ԻՐԱՋԵԿ

1. Ամենափրկչի վանքը գտնուում է Նոր-Ջուղայում և Հայոց ամենանշանաւոր վանքերից մէկն է:

ՄԻՋՆԱՐԱՐԵԱՆ ՀԱՅ ՏԱՂԱՍՍՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՆՏԻՊ ՏԱՂԵՐ ԵՒ ՓՈՓՈԽԱԿՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑՈՅ

Կենսագրական հարեանցի ակնարկ մ'իսկ միտք չունիմ ընելու միջնադարեան այս ծանօթ բանաստեղծին վրայօք, այլ պարզապէս 1931ին Չամբաւ և Երուսաղէմ Ս. Յակոբեանց մատենադարանի ձեռագրաց մէջ գտած Թլկուրանցւոյ անտիպ և փոփոխակ եղող տաղերը ծանօթացնել և հոս հրատարակել է նպատակս: Այս տաղասացին կենսագրական աշխատանքով զբաղած են երկու ծանօթ գրիչներ, որոնք յուսամ շուտով կ'աւարտեն իրենց ուսումնասիրութիւնը և հրատարակելով զբանքը հասարակութեան տրամադրութեան տակ կը դնեն:

«Անահիտ» ի նոր շրջանի, Ա. տարի, թիւ 1, էջ 47, Ա. Չօպանեան հրատարակեց «Անտիպ տաղ մը Յովհաննէս Թլկուրանցւոյ», որուն համար ծանօթութեամբ մէջ կ'ըսէր թէ «օրինակած ենք Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքի թիւ 1521 ձեռագրէն, զանձարան՝ գրուած Երուսաղէմ, ՌձՁԳ թուին (1734)». վերնագիր՝ «Ի Յովսէփայ Թլկուրանցւոյ է»: Ես ալ այս նոյն տաղիս օրինակին հանդիպեցայ Ս. Պօլսէն Լիբանանի Չամբաւ Հայ կաթողիկէ վանքը փոխադրուած ըլլալով՝ այս յիշեալ ձեռագիրն ալ հոն կը գտնուէր 1931ին, երբ առիթ ունեցայ հոն կատարած ուսումնասիրական այցելութեան մը շնորհիւ տեսնել այս քայքայուած, թղթեայ

անյիշատակարան, բոլորգիր ձեռագիրը, և սակայն տաղին խորագիրը կը տարբերէ Տիար Ա. Չօպանեանի հրատարակածէն: Նորագիւտ օրինակին խորագիրն է

«Ի Յովսէփայ Թլկուրանցւոյ ձ՞՞ (150) Հայրապետացն ասացեալ»:

Իբր սրբագրելի ըստ նորագիւտ օրինակիս հետեւեալները կը նշանակեմ.

Բ տող տպագիրը՝	անկող	Անտոնեանց օրինակը՝	անկող
Ե »	գերտռակ	»	գերտռակ
ԺԳ »	զայնօք	»	զայնօք
ԻԲ »	երկրայիկք	»	երկրայիկք

Անտոնեանցը տպագրին պէս օ չունի, այլ առ: Ըստ իս ասոնք սրբագրելի կէտեր են:

Չամբաւի ձեռագիրներէն թիւ 99 տաղարան մըն է որմէ (էջ 20 ա) քաղելով առաջին անգամ ըլլալով կը հրատարակեմ և կը ծանօթացնեմ Թլկուրանցւոյ բոլորովին անտիպ և անծանօթ հետեւեալ գեղեցիկ և երկար տաղը:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑՈՅ ԱՍՍՅԵԱԼ ԲԱՆ ԱՂՈԹԱԿԱՆ

Ըզբեզ աստուած խոստովանիմ, երկըրպագեմ և հաւատամ, Գեզ գոհութիւնըս դըրւատեմ, թէ ասելոյ արժանանամ: Զըսքանչելիս քո հըռչակեմ, քեզ գոհութիւն և փառըս տամ, Ի քէն հայցեմ և պաղատիմ, աղերսանօք և գոհանամ: Դու ողորմած և մարդասէր, քո ստեղծածոց ես բարեկամ, Անոխակալ ես ու անյիշաչար, յամենայնի ամենախընամ: Յոյս կենաց քաւիչ մեղաց, ամէնառատ տուրք և քարամ, Կատարիչ խընդրուածոց, այնու յուսով առ քեզ կուգամ: Մի տար ինձ տէր սիրտ անարգի, որ ի բարոյ դատարկ մընամ, Եւ կամ լինել ամպ ցամաքեալ, որ հետ ամպեմ և ոչ ցողամ: Զաչերս իմ լից յորդ արտասուօք, որ զմեզս անձին իմ լըւանամ, Միացոյ զիս ի քոյ սէրդ, որ թէ տըկար եմ զօրանամ: Հով քուրա եմ գործել մ, կայծ փըչեմ յիս որ հըրանամ, Հեղզ և ծոյլ եմ գըլորած, կանգնեմ զանկեալս որ ժըրանամ: Բանաւորեալ մեղքն ի մարմինս, դիժար կուգայ որ հեռանամ, Պահքն և աղօթքն է իմ բըժիշկ, որ պահելով արդարանամ: Նայ հենց փափակ եմ մընացեալ, զոր ըզմարմինըս կոէ հոգամ, Սընուցի որդանցըն ճաշ, գիտեմ յօժար ի կեր գընամ, Ըզքօ ծընօղն ունիմ միջնորդ, որ քո տեսոյդ արժանանամ: Քանանացին եմ կողկողեալ, Պետրոս յալեացըս կու կոծամ, Մաքսաւորն եմ հառաչմամբ, կոծեմ ըզկուրծս և ի հետ լամ: Անգամալոյծն եմ եւ տընանկ, քաղցր խօսեց որ զօրանամ: Տեռտես կիին եմ կարկամ, ինձ այց արա որ զօրանամ, Հայր մեղա՛ ասեմ յերկինս թէպէտ արժան չորդիանամ, Սուրբ արա զիս ի մեղաց, այնու քո սուրբ է յարժամ: Զարքայութիւնդ երեւեցո, որ երկընչիմ զօրն և դողամ: Հեռացո զիս յիմ կամաց, որ ի քո կամըդ միանամ: Զօր հանապազ օր ըստ օրէ, զիս կերակրէ որ լիանամ, Մի տար զիս տէր ի փորձութիւն, զի յորըն չեմ որ զիմանամ: Ապրեցո՛ տէր զիս ի չարէ, չարէ որ ոչ կարել ժուժամ, Զի քո փառք և զօրութիւն, արքայ հըզօր և փառըս տամ: